



הוצאת ספריו וכתביו הקי' ומסעלים להפצת תורתו



# משתגעין ומתלהטין ב תורת האור החיים הקדוש

חג הפסח תשפ"ב | גליון לד

פנינים מובחרים מעובדים ומתומצתים על פי דברי רבינו

## פניני חיים

## מוסר חיים לקח מהפרשה במשנת רבינו

### מצות סיפור יציאת מצרים - סגולה לבנים

**וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מֵמִצְרָיִם.** (שמות יג, ח)

הנה הדין הוא דגם מי שאין לו בן מחוייב לספר לעצמו ביציאת מצרים, ואם כך, מדוע אמר הכתוב "והגדת לבנך".

וכתב רבינו הבטחה מופלאה: ואפשר עוד שירמוז באומרו "והגדת לבנך", שאם יגיד הגדה האמורה בענין יזכהו ה' שיגיד לבנו, עכל"ק. דהיינו שעל ידי שיגיד את ההגדה, כבר מובטח לו המשך הפסוק שיתקיים אצלו גם 'בנך'

### ליל פסח מסוגל לגאולה העתידה

**לִיל שְׁמֵרִים הוּא לַיהוָה לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיהוָה שְׁמֵרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם.** (שמות יב, מב)

יש לפרש כפל הלשונות, דנתכוין לרמוז הניסים המופלאים שאירעו באותו לילה... וכנגד גאולה העתידה אמר 'שמורים לכל בני ישראל לדורותם' - פירוש לסוף הדורות, בעגלא ובזמן קריב.

### בכל שנה בליל פסח הקב"ה מוציאנו ממצרים

**קל מוֹצִיאָו מֵמִצְרָיִם כְּתוּעַפַת רְאִים לוֹ.** (במדבר כד, ח)

כך לשון רבינו: אמרו יודעי פנימיות התורה, שכל ליל פסח מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה, ונוספים בעם בני ישראל, והיא הבחינה עצמה של יציאת מצרים.

עם סוד זה, מפרש רבינו לשון הפסוק אל-מוציאם ממצרים, לשון הווה, כי לא היתה רק יציאה אחת ממצרים, אלא בכל שנה ושנה הקב"ה מוציאם ממצרים. ובזה מפרש רבינו מאמר חז"ל 'בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים' - כיון שאכן בכל דור ודור מוציאנו הקב"ה ממצרים.

### עיקר מטרת המכות ותכלית סיפור יציאת מצרים להחדיר בישראל 'אמונה' בה'

ההוכחה הברורה לכך, שאם המטרה היה להתנגקם בפרעה ועבדיו, היה יכול הקדוש ברוך הוא להענישם בצורה טבעית במכות קשות ונאמנות, ומדוע הוצרך לשנות סדר הבריאה בעשרת המכות, שהיו למעלה מדרך הטבע, וכמו כן נס קריעת ים סוף. אלא ודאי המטרה שנזכור אלו המכות, שהשם שידד מערכת הטבע והבריאה, באופן על טבעי, וכידוע לכל, שדבר פלא נחקק בלב האדם יותר, להגביר בזה האמונה.

מלבד אופן המכות שהיו באותות ומופתים, גם מבחינת ריבוי המכות, הגדיל ה' לעשות פלאות, שהרי אף אומה אחרת לא קיבלה כל כך הרבה מכות. וכל כמה שהדבר מתמיה ופלאי, הרי זה נחקק ביותר בלב.

הרי לנו, שכל תכלית ומטרת סיפור יציאת מצרים, למען נוכל להשיג ולבוא מתוך כך לאמונת ה', וידיעה ברורה שאין עוד מלבדו, וכל שאר האמונות והדתות שבעולם כולם במהותם שקר וכזב.

זהו שאמר הכתוב **וְלַמֶּעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְנֵךְ וּבֶן בְּנֵךְ אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתָ בְּמִצְרָיִם, וְאֵת אֲתֵתִי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָם וַיִּדְעֻתָם כִּי אֲנִי ה'**, שכל תכלית הסיפור הוא להגיע לידעתם כי אני ה'.

וזה גם כן הפתיחה של מתן תורה **"אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם מִבְּיַת עַבְדִּים"**, כלומר היציאה מארץ מצרים באותות ומופתים, היא ההוכחה הברורה ש"אנכי ה' אלקיך", ואין אמונה זולתו.

ומסיים רבינו בהשתפכות נפשו הטהורה: **יִכִּירוּ בֹזֵה בְּחֹשֶׁךְ הָרָאוֹת צֶדֶק הָאֱמוּנָה מֵהַ שְׁלֵא הַשִּׁיג אָדָם מֵהָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם, בְּרוּךְ אֲשֶׁר כֵּן עָשָׂה לָנוּ."**

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבוֹ וְאֵת לֵב עַבְדֶּיךָ לִמְעַן שְׁתִּי אֹתִי אֵלָה בְּקִרְבּוֹ.

וְלִמְעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְנֵךְ וּבֶן בְּנֵךְ אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתָ בְּמִצְרָיִם, וְאֵת אֲתֵתִי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָם. (שמות י, א-ב)

וְהָאָדוֹן לְצַד שֶׁחָפֵץ בְּיִשְׂרָאֵל לְקַרְבָּם לְעַבְדוֹ וּלְדַבְּקָה בּוֹ הִיָּה חָפֵץ לְהַשְׁפִּילָם לְרְאוֹת וּלְהַבִּיט בְּעֵיַן הַחֲכֻשֶׁת כֹּל אֱמוּנָה חוּץ מִמֶּנּוּ...

אותות וּשְׁאֵנֵי רוּצָה לְעִשׂוֹת בְּעוֹלָמִי כְּדִי שְׁיִפְרִיזוּ יִשְׂרָאֵל הָאֱלֹהוֹת עֲדוֹן וְשָׂאֲרוּ מֵהֶם אֵלָה לְהַשְׁלֵמַת הָאֱמוּנָה...

כִּי בֹא ה' לְהוֹדִיעֵנו כִּי אֵין תְּכִלִּית הַכְּנָה בְּהִבָּאת הָאוֹתוֹת בְּקִרְבּוֹ לְעִשׂוֹת נִקְמָה בְּפְרַעֲהַ, אֵלָא לְחַזֵּק הָאוֹתוֹת שֶׁהֵם עֶקֶר הָאֱמוּנָה בְּלִבּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּדִי שְׁיִהְיֶה רְשׁוּם בְּלִי יִשְׁכַּח לְנִצְחָ, כִּי כְּשִׁיחָה בְּקִרְבּוֹ שֶׁל פְּרַעֲהַ יִהְיֶה בְּזִכְרוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם וָעַד...

מפורש בדברי רבינו שבא להוציא ממחשבת אנשים במה שעלולים לטעות, שעיקר מטרת המכות כדי להתנגקם בפרעה ועבדיו. ומה שנצטוונו לספר ביציאת מצרים, אך ורק בשביל לזכור אותם המכות.

אבל אין זה נכון כלל, וכמו שכתוב "ולמען תספר באזני בנך וכן בנך", כלומר, שזאת עיקר המטרה, למען תתחזק ותתעצם ידיעת האמונה בליבם.

וכל הנעשה בפרעה ועבדיו, היה רק האמצעי, ובכך לפעול ולעורר לקדש שם שמים, ולהחדיר האמונה בלב ישראל.

## השינוי בסיפור יצי"מ בפסח לימות השנה

**והיה פי ישאלך וגו'.**

פרוש, בשעיה שיראה בנה ענין פדיון בכור אם ישאלך אתה חייב לומר לו, אבל בלא שאלה אין חייב אלא בליל פסח, ולזה דקדק לומר מחר, פרוש, אפלו למחר דהינו כל זמן שיהיה, ואמר לאמר, פרוש, שתהיה פגנתו בשאלה שתאמר אליו אז הוא שתשיבהו בדרך האמור, אבל אם יאמר מה זאת בדרך זלזול, לא לכנות התשובה לא תשיבהו כזה. (שמות יג, יד)

לכאורה נראה לבאר שאין כוונת רבינו לומר שבלייל פסח אין צריך שיהיה בדרך שאלה ותשובה, שהרי כתבו הפוסקים (עי' שו"ע הרב סי' תע"ג סי"ד; דרך פקודין מצוה כ"א; ועוד) שצריך שיהיה בדרך שאלה ותשובה. אלא ודאי רצונו לומר דבלייל פסח אפילו שאין באה לו השאלה מאליה, צריך לעוררו ולהביאו לידי כך שישאל ואז יספר לו. משא"כ בפדיון בכור אם אינו שואל מעצמו אין ענין לסבב ולגרום לו שישאל כדי שיספר, ורק אם שואל יש חייב לספר.

ובספה"ק כתר תורה (להרה"ק רבי מאיר בן הקדושת לוי זי"ע) כתב להוכיח כפירושו של רבינו מגוף הפסוקים, דכתיב לעיל (פס' ח') "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי מצרים", ודרשו חז"ל (כאומרנו ב'הגדה של פסח') שזה נאמר כלפי הבן שאינו יודע לשאול, שהחובה לפתוח לו. ותמיה איכא, למה דוקא כאן נאמר "בעבור זה", לדרוש על כך, לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור כו', ולא בשאלת בן חכם ורשע ותם.

ונראה בס"ד על פי דכתב האור החיים ז"ל בפסוק והיה כי ישאלך כו', דהא דאינו מחויב לספר ענין יציאת מצרים רק בליל פסח, כמאמר רז"ל בשעה שיש מצה ומרור כו', דווקא בבן שאינו שואל אותו, רק מעצמו מספר לבנו, אז אין החיוב רק בליל פסח, מה שאין כן כשהבן שואל, אז בכל עת ששואל מחויב להשיב לו, והדעת נוטה לזה.

ולפי זה ניחא דגבי שאלת בן חכם ותם ורשע, לא נאמר בעבור זה לדרוש בשעה שמצה כו', דהא אלו שלשה בנים שואלים גם כן בכל השנה, הגם שאין מצה ומרור לפניו מחויב להשיב, מה שאין כן זה הפסוק והגדת לבנך, פירוש רש"י דמיירי בבן שאינו יודע לשאול מדכתיב והגדת לבנך, שהוא עצמו יגיד לו בלא שאלתו, וכיון דהוא בלא שאלה נאמר בעבור זה לדרוש בשעה שיש מצה ומרור כו', דבזה אינו מחויב לספר רק בליל פסח, כיון דהוא בלי שאלה, וק"ל. עכ"ד.

## אכילת מרור מדין 'חירות'

**ומצות על מרורים.**

ולפי זה גם המרורים שיצו ה' הוא לצד פי כן דרך אוכלי צלי לאכל עמו דבר חד פי בזה יערב לחד האוכל ויאכל בכל אנת נפשו. (יב, ח) לפי דברי רבינו, יובן שיטת הפוסקים (חק יעקב סי' תע"ה סקי"ט, שו"ע הרב שם סי"ג, משנ"ב שם סקי"ד) שאם רוצה רשאי להסב באכילת מרור, כיון דהמרור מורה גם על חירות. ואכן הגה"ק מפלאצק בהגדה 'ברכת השיר' (פיסקא עבדים היינו, פסח שהיו אבותינו אוכלים) כתב גם כן דמרור אחר המצה רומז לגאולה שהיתה בזכות המרור.

והוסיף ליתן בזה טעם שלפיכך תיקנו חכמינו ז"ל לטבול המרור בחרוסת, אף שע"פ עיני השכל נראה זה כתרתי דסתר, שהרי המרור ענינו עבדות, וטיבול ענינו חירות, אמנם כיון שקושי השיעבוד השלים וגרם להיות הגאולה שלא בזמנה, שפיר יש לרמוז בעצם אכילת מרור גם ענין חירות, לאשר המרור גרם לזירוז החירות. ובזה המתק מה שקראו חז"ל (פסחים לט, א) את מין המרור 'חסא' על שם דחס רחמנא עלן.

ואילו הסוברים דאינו רשאי להסב, י"ל שגם הם מודים שהמרור הנאכל עם הפסח הוא דרך חירות כי הדבר המר משבח את הצלי, ולכן בכורך מיסב, אבל במרור הנאכל לחודיה אינו בגדר חירות כלל וכמובן, ואינו אלא זכר ל'וימררו', ולכן אינו מיסב.

**והגרש"ז אויערבאך** ז"ל (הליכות שלמה, פסח עמ' ש"א בהערות) למד מוסר מדברי רבינו, דהנה המרור נאכל לזכר המרירות שהמצרים מררו חיי אבותינו במצרים, אבל יחד עם זאת מבואר בדברי רבינו שהוא גם טוב ומטעים את הבשר. וכמו"כ גם המצה נאכלת לזכר החירות שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם הקב"ה וגאלם, אולם לחם עוני זה הוא גם זכר לעבדות, כי בימים ההם היתה המצה לחם עבדים. ואין כאן ח"ו הנהגה או טעמים הסותרים אחד את השני.

ונבין זאת בהקדמת הפסוק (איכה ג, לח) "מפי עליון לא תצא הרעות והטוב", כי רע ממש אין לפניו ית"ש, והרע הנראה לעין רק דרך עונש ותיקון הוא בא. וכן מבואר גם במדרש (ב"ר כ, ה) 'על גחונך תלך' א"ר אליעזר אף קללתו של הקב"ה יש בה ברכה, אילולא שאמר לו הקב"ה על גחונך תלך, האיך היה בורח לכותל ונכנס לחור וניצל, הרי מבואר שגם לקללתו של הקב"ה יש מטרה ותכלית, וכן בעניינינו, הטעמים הפוכים להורות באו, כי בתוך הגלות נעוזה כבר הגאולה ומעז יצא מתוק. עכ"ד.

ואלו דברי השפת אמת (לפסח תרנ"ה): שבמצרים לא היו מוכנים לגאולה וח"ו היו נטמעים בתוכם, ולכן עשה הקב"ה שימררו חייהם, וכ"כ בזה"ק שמות, בפסוק 'הפך לבם לשנוא עמו' ע"ש, כדי שיחפצו בגאולה. ולכן מרור זכר ל'וימררו חייהם', שזה היה הכנה לטובה. וכמו כן כל היסורים שבאים על בני כששוכחין את הבורא, ומתוך יסורי הגוף באין לצעקה ונזכרין בנפשותיהם. וכ"כ ויאנחו כו' מן העבודה, וגרם זה, ותעל שועתם אל האלקים. שמיסורי הגוף באין להרגיש יסורי הנפש. והכל הכנה אל הגאולה, לכן כ' ביד חזקה בע"כ שלא בטובתן נתקרבו אליו ית"ש, ויש להלל ולשבח על זה. ע"כ.

**ויש לדון להלכה** לפי פירוש רבינו, האם בעת אכילת המרור [עכ"פ בכורך שנאכל המרור בכריכה עם המצה, שהוא גם זכר לקרבן פסח], יש לכוון כן שהוא בא גם לצורך חשיבות וגדולה. וממה שאין אומרים טעם זה באמירת 'מרור זה שאנו אוכלים על שום מה', אין ראיה, שהרי גם במצה אין מזכירין אלא הטעם שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ, הגם שיש עוד טעם זכר לעבדות, וכמו שהזכיר גם הגרש"ז בדבריו הנ"ל, ובהכרח שלא נקט אלא עיקר הטעם, ואפשר, דלכתחילה יש לכוין גם הטעם הנוסף.

## לימוד תורה בחול המועד מציל ממחלות הקיץ

בנשמה, ועל זה נאמר 'מחלליה מות יומת'. לעומת זאת, מי שעוסק בתורה ומצוות הוא ממשיך את ההארה יותר ויותר.

**וזה לשונו:** 'צריך אתה לדעת שתיבת 'מחלליה' הוא לשון חלל, ודע שבימי החול נשמותינו בעוונות ונשאר חלל מהארה עלינו, מפני שכל אחד עסוק במלאכתו ואין בני אדם מבקשים אותה, ועכשיו בימים האלו חייבים אנו לבקש אהבת ה' כל מה שיש בידנו לעשות, ואז ממשיך ה' לנו הארה יתירה משאר הימים, ונעשה החלל שאמרנו גם ועב.

ואם אנו עוסקים במה ששנא ה', כמו שחיקת קרטין וכדומה, היינו סיבה לחלל נשמותינו שנשאר חלל. **עד כאן לשונו.**

ואמרו חכמינו זכרונם לברכה, שמאחר שעת הקיץ בא ויש חולאים רבים בסיבת החום, נתן לנו ה' **שבעה ימי פסח שהם ימים טובים פנויים ממלאכה, ללמוד בתורה, וילך לשמוע דברי תורה להראות הדרך הישרה שיבור לו האדם.** וכמו כן שבעה ימי סוכות.

ועם זכותם, **ינצל האדם מן החלאים המקריים לבא בימות התמוז** ובימות הגשמים. ולא כאותם שמאבדים זמנם באלו הימים לשחוק בקרטין או דבר אחר, או להם ואוי לנפשם.

הוא מוסיף וכותב דבר מבהיל, שבימי חול המועד יש הארה מיוחדת על נשמות ישראל, ומי שעוסק במלאכה או במשחקים ואינו עוסק במלאכה, נמצא שמשאיר חלל

בימים הנעלים של ימי חול המועד, מזהיר רבינו שעלינו לנצל הזמן ללימוד התורה, וכדברי הירושלמי 'לא ניתנו מועדים לישראל אלא שיעסקו בהם בתורה'.

תלמיד רבינו רבי משה פראנקו, ששמע את דרשותיו של רבינו באיטליה בדרכו לארץ ישראל, כותב בשמו דבר מבהיל, ש'ימי הפסח' הם הכנה למנוע מחלות המתפשטות בימות הקיץ, ו'ימי הסוכות' הם הכנה למנוע מחלות המפשטות בחורף.

**ונעתיק את הדברים ככתבם וכלשונם:** 'נתן לנו הקדוש ברוך הוא שבעה ימים של סוכות ושבעה ימים של פסח, לזכות באלו הימים הרבה שכר לעולם הבא.

## לימוד תורת רבינו בעצם ליל הסדר – סגולה לזרע של קיימא

הזדמנות. והפטיר: 'בן זכר יולד לכם ובעזרת ה' אבוא בעצמי לשמש בסנדקאות'. בתקופה הבאה הרגלתי עצמי להגות באותו קטע, עד שהיה שגור על פי מילה במילה ובכל עת מצוא הייתי משננו. וכמובן שנושע ונפקד לטובה.

בהלוותו של אותו גדול, סיפרו את המעשה לאדמו"ר בעל "לב שמחה" מגור זצוק"ל, נענה האדמו"ר ואמר: "כל הספר אור החיים הקדוש מסוגל לדבר זה.

מנישואי ועדיין לא זכינו להיפקד בזרע של קיימא, נסעתי להאדמו"ר רבי יוסף מאיר בעל 'אמרי יוסף' מספינקא זצוק"ל, כדי שיעזור עלינו רחמים להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

אמר לי האדמו"ר, שאכנס אליו למחרת בבוקר לאחר התפילה ונלמד יחדיו קטע בספר 'אור החיים' הקדוש שהוא מסוגל לבנים. למחרת, עשיתי כמצוותו, ולאחר שלמד עמי הורה לי שאלמד את אותו קטע בכל

והדבר מביא לישועות גדולות בענין. ויש בידנו עדויות על עשרות אנשים שנושעו על ידי כך.

באופן כללי, העידו צדיקים מגדולי החסידות, כי בספר 'אור החיים' טמונה סגולה להיפקד בבנים, היות שלרבינו הקדוש לא היו לו ילדים, והכניס את כל כוח ההולדה בספרו הקדוש.

מעשה בענין סיפר אחד מגדולי הדורות הקודמים על עצמו, כדלהלן: "כאשר חלפו כמה שנים

כתב רבינו בפרשת בא, שמצוות סיפור יציאת מצרים הוא סגולה לבנים, ובזה מפרש הפסוק "והגדת לבנך", שאם תקיים מצוות "והגדת" אז תזכה "לבנך", שיהיו לך בנים.

ובלשון קדשו של רבינו: "ירמוז באומרו והגדת לבנך, שאם יגיד הגדה האמורה בענין, יזכה ה' שיגיד לבנו".

דברי קודשו התפרסמו כסגולה לחשוכי בנים, ללמוד אותו בליל הסדר לזכותם של חשוכי בנים,

# אלפים כבר נושעו

בזכות תרומתם למען האור החיים הקדוש והפצת ספריו הקדושים

**קנה לעצמך זכות אצל האור החיים הקדוש**

**מוקד הישועות: 0733-713-620**




**השפעת הברכה במצוה שהמועט החזיק את המרובה**

**"וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית אָבֹת שֶׁה לְבֵיתוֹ"**. (פרשת בא יב, ג)

מפרש רבינו שעל ידי עשיית מצוה, שורה השכינה על האדם, והוא נעשה מרכבה לשכינה. וגם במילה מצוה מרומז שם הוי"ה, שהרי יש בה את האותיות ו"ה, וגם האותיות מ"צ, בחילופי אותיות של א"ת ב"ש - הרי הם י"ה.

וכפי שמובא גם במדרש, שלאחר מתן תורה אמר הקדוש ברוך הוא לישראל "קחו אותי עמכם", כלומר שכשתקיימו את התורה ומצוותיה אני יבוא אתכם וישרה שכינתי עליכם.

ולכן רימזה התורה כאן, במצווה הראשונה שנצטוו ישראל, "ויקחו איש" שעל ידי המצוה הם לוקחים את הקב"ה הנקרא "איש" שיהיה להם עטרה לראשם.

וכלשון קדשו של רבינו: "כי במצוה זו יקחו להם לקיחה גדולה ועצומה, והוא איש שהוא אלקינו מלכנו".

ובהמשך נאמר "שה לבית", שלכל בית לא היו צריכים יותר משה אחת, וגם אם היו הרבה מנויים על קרבן אחד, היה נס וברכה בקרבן פסח, שהוא הספיק לכל כמות המנויים שנמנו עליו, ולא היה בית אחד שהיה צריך לקחת שתי בהמות. והכל כמובן באמצעות הברכה מהשראת השכינה.

**הנמנע מאיסור אכילת חמץ נחשב לו שאכל מצה**

**שְׁבַעַת יָמִים מִצֹּת הָאֲכָלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבֵּיתְכֶם כִּי כָל אֲכָל חֻמֶּץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל יוֹם הָרִאשׁוֹן עַד יוֹם הַשְּׁבִיעִי**. (פרשת בא יב, טו)

שואל רבינו הקדוש, הרי אין חיוב ומצוה לאכול מצות רק בליל הסדר, ומדוע נאמר בלשון ציווי 'שבעת ימים מצות תאכלו'.

ומתוך, שמי שאינו אוכל חמץ במשך שבעת ימי הפסח, מעלה עליו הכתוב כאילו אכל מצה. ולכן כתוב מיד לאחר מכן, איסור אכילת חמץ, ללמדנו, שעל ידי שלא יאכל חמץ, נחשב לו כאילו אכל מצה. והסבר הדבר י"ל על פי דברי חז"ל, שאדם כשבא לידו לעשות דבר עבירה, ומתגבר ואינו עושה, מקבל שכר כאילו עשה מצוה. וכך גם באכילת חמץ, לפי שהאדם רגיל בו כל השנה, ויש קושי להתנתק ממנו בפסח, ולכן הנמנע מאכילת חמץ נחשב לו כמצות אכילת מצה.

תירוץ נוסף מתוך רבינו הקדוש, שלמרות שאין חיוב לאכול, ומי שלא אכל לא עבר עבירה, אבל באם יאכל האדם יקיים מצוה. ולכן נקראים כל ימי החג 'חג המצות', כי גם בהם יש מצוה לאכול מצות. ומוסיף רבינו לשאול, מדוע באמת אין 'חיוב' לאכול במשך כל ימי החג רק בלילה הראשון. ועוד, מדוע נקבעו דוקא היום הראשון והשביעי לימי חג שאסורים במלאכה וחייבים לעשות בהם קידוש, ולא כל ימי הפסח.

ומתוך רבינו, **וזה לשון קדשו**: 'הטעם כי גם בחינת המצוה לא היה אלא בליל ט"ו, וזה נקבע לחובה בזמן עצמו, ומאז והלאה אין כיוון בנס למצוה'. **עד כאן לשון קדשו**.

כלומר: היות שבשאר הימים אין המצווה מכוונת כנגד נס מסויים שאירע בו, לכן האכילה רק רשות, לעומת זאת ביום הראשון והשביעי שמכוון כנגד הנס, הוי חובה.

נערך מתוך שיעורי אוה"ח הק' מאת הרה"ח יהודה וייס שליט"א

סג סג סג

**על ידי הציווי זכו להתעוררות הניסים אחר כך**

איתא במשנה (מסכת פסחים) ואומרים אותה כחלק מן ההגדה:

**מִצָּה זו שְׁאֵנוּ אוֹכְלִים עַל שְׁנוֹם מָה. עַל שְׁנוֹם שְׁלֵא הִסְפִּיק בְּצִקָּם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחְמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְגֵאָלָם. שְׁנֵאָמַר, וַיֵּאָפוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגֹת מִצֹּת כִּי לֹא חֻמֶּץ כִּי גֵרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם.**

שואל רבינו הקדוש, איך יתכן שבני ישראל נצטוו לאכול מצות בליל פסח במצרים, כדי לזכור את המאורע שהם יצאו בחפזן ולא יכלו להתעכב, והרי הם עדיין לא יצאו אז ממצרים, ואיך יעשו זכר למאורע שעדיין לא היה.

אותה שאלה נשאלת לגבי קרבן פסח שהוא מסמל את ה'דילוג והקפיצה' שעשה ה' במכת בכורות על בתי ישראל, ולכאורה קשה שהרי עדיין לא היתה המאורע, לפי שהם נצטוו במצוה לפני חצות הלילה, ורק לאחר שאכלו את הקרבן אירע מכת בכורות, ומה שייך לעשות מצוה על שם מאורע שעדיין לא התקיים.

ומתוך רבינו **וזה לשון קדשו**: 'שבזכות מצוה זו יפסח ה', גם המצה בזכות מצוה זו ימהר לגואלם, וכן היה'. **עד כאן לשון קדשו**.

כלומר: שהקדוש ברוך הוא הקדים להם את מצוות אכילת מצה וקרבן פסח, כדי שעל ידם יתעורר הכוח והזכות שיאירע להם המאורעות שמסמלים מצוות אלו, ובזכותם יפסח ה' על בתי ישראל.

(פרשת בא יב, טו)

**המנהג לשאת את המצה על הכתף בליל הסדר**

**וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בְּצִקוֹ טָרֵם יְחֻמֶּץ מִשְׂאֲרֹתָם צָרְרֹת בְּשִׁמְלֹתָם עַל שִׁבְיָתָם**. (פרשת בא יב, טז)

שואל רבינו הקדוש איך אפו ואכלו בני ישראל את המצות ביציאתם ממצרים, והרי הם יצאו עם בצק, ורק כשהגיעו לעיר סוכות אפו הבצק, ואיך לא החמיץ בינתיים. ומתוך רבינו זה לשונו: הגם ששהה מעת לישא עד עת אפיה זמן מה, אולי כי היו מתעמלים בו.

בזה מסביר רבינו, מדוע נשאו את המצות על הכתף והשכם שלהם, וזה לשון קדשו: וכי לא היה להם מקום לשאת אותם שהוצרכו לתתם על שכםם, אלא כדי שיתעמלו בהם, וכל זמן שמתעמלים בעיסה אינה מחמצת, נוסף על שלא נתנו בו שאור לחמץ.

כידוע שעדת התימנים נוהגים בליל הסדר לשאת את המצה על כתפיהם להראות ולהמחיש לילדים גודל הנס, ולפי דברי רבינו המנהג מקבל משמעות מיוחדת למה מקפידים בכך, כי זה פעולה שמוכיחה את הרצון וההשתדלות להיזהר באכילת חמץ.

**מערכת הוצאת הגליון**  
**מאחלים ומברכים ללומדי ומפיעי תורת רבינו**  
**חג פסח כשר ושמח**  
**וכימי צאתנו מארץ מצרים נראה נפלאות**